

דגם תשובות לשאלון עברית לבתי ספר דרוזיים, מותאם, חורף נבצרים, תשפ"א, מס' 015341

לפניך דגם תשובות למבחן בעברית, הכולל הבנת הנשמע, הבנת הנקרא והבעה, לשון, תנ"ך ושירה. התשובות המפורטות כאן בתנ"ך ובשירה הן הצעה בלבד, והנבחן רשאי להשיב על השאלות בדרכו שלו. בכל מקרה יש לוודא שהתשובות מבוססות על הטקסט. בשאלות שמצוין בהן במפורש וכן בשאלות 14-18 בלשון יש להקיש במחשב את מספר הפריטים הנכונים. **שים לב:** שאלות 19-20 בלשון נבדקות באחוזים.

פרק ראשון – הבנת הנשמע, הבנת הנקרא והבעה

חלק א – הבנת הנשמע

שאלות 1-4

קטע השמע:

שלום מאזינים יקרים. שמי דוד. אתם מוזמנים להאזין לתוכנית "זהירות בדרכים".

היום נדבר עם רותי, חוקרת תאונות דרכים.

שלום רותי.

שלום דוד.

רותי, ספרי לנו בבקשה מה הם הגורמים העיקריים לתאונות דרכים.

יש שלושה גורמים לתאונות דרכים: גורם אחד הוא הגורם האנושי, כלומר מצבו והתנהגותו של האדם על הכביש.

גורם אחר הוא התשתיות, כלומר מצב הכביש שעליו נוסעים: תמרורים לא ברורים בכבישים, חוסר הפרדה בין נתיבים. הגורם השלישי הוא מצב כלי הרכב שבו נוסעים.

אם כן, רותי, אלה הגורמים לתאונות, אבל כיצד אפשר להילחם בתאונות הדרכים?

אפשר להילחם בתאונות הדרכים, אך זה דורש השקעה.

תוכלי לפרט?

בהחלט. הרשויות במדינה צריכות להשקיע יותר בתשתיות, כלומר הן צריכות לפעול לטיפול בכבישים ולדאוג לתחזוקת הכבישים. הרשויות גם צריכות לפעול כדי שהתמרורים בכבישים יהיו ברורים ותקינים.

יש דברים שהמשטרה יכולה לעשות כדי לצמצם את מספר תאונות הדרכים, רותי?

כמובן. המשטרה צריכה לאכוף את חוקי התנועה. המשטרה צריכה להגדיל את מספר ניידות המשטרה בכבישים ואת מספר מצלמות המהירות. פעולות אלה יכולות להקטין את מספר עבירות התנועה וכך לצמצם את מספר תאונות הדרכים.

מה בדבר הגורם האנושי שדיברת עליו קודם?

כדי לצמצם את מספר תאונות הדרכים צריך להכשיר את הנהגים לנהיגה נכונה ובטוחה בכביש. כדי שהנהגים ינהגו על פי החוק וכדי שהם ינהגו בסבלנות צריך לחנך אותם לכך. אם נחנך את ילדינו להיות סבלניים ונלמד אותם לנהוג נכון בכביש, אני חושבת שנוכל לצמצם עוד את מספר תאונות הדרכים.

ובכן, תודה רבה לך, רותי. אכן אני מקווה שהדברים האלה יעזרו לצמצם את מספר תאונות הדרכים.

תודה רבה לכם, מאזינינו.

נישמע בתוכנית הבאה.

תשובות לשאלות על קטע השמע:

1. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– מצבו והתנהגותו של האדם על הכביש.
2. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– השקעה בתיקון ובתחזוקה של הכבישים.
3. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– להגדיל את מספר מצלמות המהירות ואת מספר השוטרים בכבישים.
4. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– מפני שצריך ללמד את הדור הבא של הנהגים להיות סבלניים בכביש.

חלק ב – הבנת הנקרא והבעה

שאלות 5-12

5. בשאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– תהליך שבו חברות מסחריות מנצלות מקורות מים כדי למכור מים לתושבים.
6. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– מפני שצריך למנוע בזבוז של מים.
7. על הנבחן להשיב מהו הנימוק של כותב המאמר להתנגדותו לטענה הנתונה, על פי שורות 22-29. (100%)
הפרט מאבד בהדרגה את הזכות שלו לגישה למים מתוקים נקיים, ואילו החברות המסחריות הולכות ומתחזקות.
או: מים מתוקים הם אחד מן הצרכים הבסיסיים של האדם, והיכולת שלו להשיג אותם תלויה כיום במצבו הכספי.
או: אם לא ישתלם לחברות המים לשאוב מים ולספק אותם לתושבים, הזכות של האדם לגישה למים נקיים לא תתקיים.
8. בשאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– להשתמש במים אך לא לבזבז אותם.
9. על הנבחן להשיב אם הוא מסכים עם דעתו של כותב המאמר בנוגע לאחריות המדינה לספק מים לתושבים, ולנמק את תשובתו. (100%)
כן, אני מסכים עם דעתו של כותב המאמר. מדינה אינה מתנהלת על פי רווח והפסד, ולמדינה יש מוסדות שיכולים לדאוג לספק מים לכל האוכלוסייה. לעומת זאת חברות מסחריות מתנהלות על פי רווח והפסד, ואם הרווחים לא יספקו את המנהלים של חברת המים, לא תהיה להם סיבה מסחרית להמשיך לספק מים לתושבים. אין מי שיכול להבטיח כי לחברה מסחרית תהיה מחויבות מוסרית לספק מים. על כן יש סכנה שבשל מסחור מי שתייה תצטמצם הגישה של תושבים למים.
או:
לא, איני מסכים עם כותב המאמר. הסכנה של פגיעה בזכות האדם לגישה למים נקיים קיימת תמיד. צריך להיות מציאותיים ולהבין שבשל ריבוי האוכלוסייה בעולם אין למדינות אפשרות לספק מים לכל האוכלוסייה, ודווקא מסחור המים מאפשר למספר גדול יותר של אנשים גישה למים.
10. בשאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– כמות המים שאנשים יכולים להשתמש בה בכל זמן.
11. על הנבחן להעתיק משורות 11-14 **במאמר ב** את ההסתייגות מן הטענה בשורות אלה. (100%)
הסתמכות על מתקני התפלת מים עלולה לפגוע בנו בעתיד.
או: אם מתקן התפלה יפסיק לעבוד מסיבה כלשהי, אז הספקת המים תיפגע.
12. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– מים מתוקים הם צורך אנושי בסיסי.

13. הבעה (15 נקודות)

על הנבחן לכתוב חיבור על אחד מן הנושאים 1-2.

את החיבורים של הנבחנים יש להעריך על פי טבלת התבחנים שלהלן.

54%-0%	69%-55%	84%-70%	100%-85%	חלוקת נק'	תבחנים להערכה	
אין עמדה / העמדה אינה ברורה			הצגת עמדה ברורה בנושא	נקודה אחת	עמדה	א. תוכן ומבנה 50% (7.5 נקודות)
הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או נימוקים שאינם קשורים לטענות – אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי			הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה, ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים	2.5 נקודות	הנמקה וביסוס	
לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות, אין קישוריות או הקישוריות לקויה / אינה מתאימה			לכידות רעיונית מיטבית בחיבור כולו במגוון אמצעים: קשרים נכונים, חזרות לקסיקליות, אזכורים וכדומה.	2.5 נקודות	קישוריות ולכידות	
אין פתיח או יש פתיח עמום / מבולבל, אין הצגה ברורה וחד-משמעית של הבעיה / הקונפליקט			פתיח המסביר היטב את הטענה. סגיר ובו מסקנה או המלצה	1.5 נקודות	פתיח וסגיר	
100%					סה"כ	
משלב לשון נמוך			משלב לשון בינוני-גבוה	1.5 נקודות	משלב לשון	ב. מבע 20% (3 נקודות)
אוצר מילים וצירופים דל			אוצר מילים וצירופים מגוון	1.5 נקודות	אוצר מילים	
100%					סה"כ	
משפטים שאינם תקינים: שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע, שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שהתחביר בהם תקין: שימוש תקין במילות יחס וביידוע, שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם	שתי נקודות	תקינות תחבירית ולשונית	ג. תקינות 30% (4.5 נקודות)
אין הקפדה על מוסכמות כתיבה.			חלוקה נכונה לפסקאות	1.5 נקודות	היצג	
ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק				נקודה אחת	כתיב ופיסוק	
100%					סה"כ	

פרק שני — דקדוק

בפרק זה יש למנות את הפריטים הנכונים לכל שאלה, ולהקיש במחשב את סך כל הפריטים הנכונים שענה הנבחן.
שים לב: שאלה 16 נבדקת באחוזים.

חלק א — הפועל שם העצם

שאלה 14 — מספר הפריטים הנכונים — 6.

א. (1) השורש: מ-ל-א

(2) התמלאו

ב. (1) השורש: ד-ו-ן

(2) דיון

ג. (1) השורש: י-צ-ב

(2) הציבה

חלק ב — תקינות

שאלה 15 — מספר הפריטים הנכונים — 3.

— בזבוז מים

שאלה 16 — מספר הפריטים הנכונים — 3.

א. בתי מרקחת

ב. אזוריחיהן

חלק ב — תקינות ושם המספר

שאלה 17 — מספר הפריטים הנכונים — 3.

(1) קוראת

(2) הוא

(3) שאל

שאלה 18 — מספר הפריטים הנכונים — 2.

א. עשרים וחמישה

ב. עשרים וארבע

חלק ג — תחביר

על הנבחן לענות על אחת מן השאלות 19-20.

שאלה 19 — שאלה זו נבדקת באחוזים.

א. לכן

ב. — הקצאת מים לתושבים בכמה מדינות בארצות הברית היא תוצאה של בצורת קשה.

ג. מושא

ד. התושבים בקליפורניה נפגעו מן הבצורת הקשה.

שאלה 20 — שאלה זו נבדקת באחוזים.

א. מורכב

ב. תנאי

ג. אנשים יוכלו לשתות מים נקיים, אם חברות המים לא יחליטו על הפסקת השאיבה.

ד. מושא

פרק שלישי – תנ"ך או שירה

על הנבחן לבחור: שאלה 21 (תנ"ך) או שאלה 22 (שירה) או שאלה 23 (שירה).

חלק א – תנ"ך

שאלה 21

- א. (1) על הנבחן להסביר לפי פסוקים ט"ו-ט"ז, כיצד נהג משה לנהל את ענייני העם. (100%)
משה נהג לנהל את ענייני העם באמצעות תיווך בינו לאלוהים. הוא שפט את העם והורה לו כיצד להתנהל על פי דברי אלוהים.
- (2) על הנבחן להשיב מה הן התוצאות של דרך הניהול של משה, שמהן יתרו חושש. (100%)
התוצאות שמהן יתרו חושש הן התעייפות של משה וקריסת המערכת המשפטית שהוא מנהל מול העם. משה אינו רק השופט של העם, הוא גם המתווך בין העם ובין אלוהים. כלומר התמוטטות משה תפגע בעם גם מבחינה אזרחית וגם מבחינה דתית.
- ב. (1) על הנבחן להסביר את ההדרגתיות במבנה שיתרו מציע. (100%)
יתרו מציע למשה שימנה מתוך העם שרי אלפים, שרי מאות, שרי חמישים, שרי עשרות, שישפטו את העם. העם יצטרך לפנות אל השרים השונים (השופטים), על פי דרגת הקושי בשיפוט. ככל שהבעיה קשה יותר, כך יש לפנות אל בעלי הדרגה הגבוהה יותר.
- (2) על הנבחן לפרט על פי פסוקים י"ט-כ"א את התפקידים שיישארו בידי משה לאחר הארגון מחדש של מערכת המשפט. (100%)
לאחר הארגון מחדש של מערכת המשפט יישארו בידי משה התפקידים החשובים להנהגת העם: משה יישאר המתווך בין אלוהים לעם ישראל, הוא יורה את דרכי האלוהים, תורתו ומצוותיו וישפוט רק בעניינים קשים במיוחד. משה יתפנה להיות המנהיג הרוחני של העם.
- ג. על הנבחן לציין מוסד או ארגון ששיטת הניהול שלו דומה לשיטה שהציע יתרו, להסביר מהו הדמיון בין שתי שיטות הניהול ומה הם היתרונות בשיטת הניהול של המוסד או הארגון שציין, ולנמק את דבריו. (100%)
צה"ל הוא ארגון המתנהל בשיטה הייררכית (מדרגית), כלומר יש בו מפקד עליון (הרמטכ"ל) ומתחתיו יש אנשים בדרגות נמוכות יותר, וכל אחד מן המפקדים שתחתיו אחראי לתחום אחר. בשיטה שיש בה דירוג אפשר לנהל את הארגון בעילות מפני שהאדם שעומד בראש הארגון פנוי למלא את תפקידו, ואינו צריך להתפנות לעניינים שאינם קשורים לתפקידו, שהם שוליים מבחינתו, מכיוון שכל עניין שולי מטופל בדרגים הנמוכים יותר.

חלק ב – שירה

על הנבחן לענות על אחת מן השאלות 22-23.

שאלה 22

רגע אחד / נתן זך

- א. על הנבחן להשיב מהי ההרגשה של הבן בשיר, להסביר ולהדגים את דבריו. (100%)
ההרגשה של הבן העולה מן השיר היא של החמצה: הבן מזכיר בבתי השיר רגע שבו כמעט היה מגע בינו לבין אביו, אך רק כמעט. המגע לא התקיים. בכך טמונה החמצה של הבן שלא הצליח לגעת באביו ולא לדבר עימו. הוא מרגיש שהיה יכול לגעת באביו ("יכלתי לגעת בשולי / אדרתו"), אך הוא החמיץ הזדמנות זו ("לא נגעתי").
- ב. על הנבחן להסביר את הקשר בין הצירוף "רגע אחד" שבכותרת השיר ובין תוכן השיר. (100%)
אדם משתמש בביטוי "רגע אחד" כאשר הוא רוצה שהסובבים אותו יקשיבו לו, מכיוון שיש לו משהו חשוב לומר. הדובר־השר משתמש בביטוי זה גם כדי למשוך את תשומת הלב של הקוראים וגם כדי לבקש מהם הזדמנות נוספת: הדובר־השר היה צריך רק "רגע אחד" כדי שלא לחיות בתחושת החמצה שהוא לא הספיק לגעת באביו, והוא מבקש את הרגע הזה.
- ג. על הנבחן לבחור באחד מן האמצעים: דימוי או פסיחה, להדגים מן השיר את האמצעי שבחר, ולהסביר את תפקידו בהבנת משמעות השיר. (2x50%=100%)
דימויים: "ריק כמו ציפור"; "קשה כמו אבן"; "סהרורי כמו ים"
הדימויים מעניקים לדמות האדם שהדובר־השר מתאר נופך של ריחוק וניכור. המילים "ריק", "קשה" מסמלות חפצים או יצורים שאין בהם חיים.
פסיחה: השיר שופע פסיחות: "רגע אחד [...] אנה. אני / רוצה לומר דבר מה."; "יכלתי לגעת בשולי / אדרתו."; "מי יכול היה / לדעת מה שלא ידעתי."
שורות רבות בשיר מסתיימות בפסיחה, והמשפט גולש לשורה הבאה. לפסיחה חשיבות רבה בבניית תחושה של קיטוע, שהיא גם תחושה של ניכור – חוסר החיבור בין הבן לאביו. הפסיחה גם יוצרת תחושה של אי־סדירות: אין זרימה בשיר, והקיטוע הזה יוצר תחושת מועקה, שמתגברת כשהיא מצטרפת למילים המבטאות את תחושת החמצה של הבן.

שאלה 23

לתמונת אָמא / לאה גולדברג

- א. על הנבחן להסביר על פי בתים 1-3 מה מאפיין את היחס של האם כלפי בתה, כפי שעולה מדברי הבת, להעתיק מכל אחד מן הבתים 1-3 משפט אחד המעיד על היחס שציין, ולהסביר כל אחד מן המשפטים. (4x25%=100%)
- על פי בתים (1)-(3), היחס של האם כלפי בתה הוא נתינה אין-סופית, סבלנות וסובלנות וכן הבנה אמיתית לנפש הבת, אמפתיה, אהבה בלתי תלויה בדבר וקבלה מלאה שאינה שופטת, מבקרת או מתערבת.
- בבית (1) הדוברת אומרת על אימה:**
- "מלֹוה בדמעה ובחיוך מְוֹתֶרֶת". משפט זה מעיד על דאגה של האם לבתה ועל נתינה בלי גבול.
- "ומעולם אינך שואלת: 'מי?'". משפט זה מעיד על קבלה של האם את התנהגות בתה, בלי להיות שיפוטית וביקורתית.
- "תמונתך כה שלֹוה... קצת גאה...". משפט זה מעיד על סבלנות וסובלנות של האם כלפי הבת.
- בבית (2) הדוברת אומרת על אימה:**
- "לא תמהת, לא רגזת, עת באתי אליך". משפט זה מעיד על קבלה בלי להיות שיפוטית.
- "את הכל הבאת לי במו ידִיך". משפט זה מעיד על נתינה בלתי פוסקת.
- בבית (3) הדוברת אומרת על אימה:**
- "ויותר ממני את היום זוכרת / את יגון ילדותי, ונפשך כבר פתרה". משפט זה מעיד על הבנה ואמפתיה.
- ב. על הנבחן להסביר על פי השיר מהו היחס של הבת המתבגרת כלפי אימה, ולהדגים את דבריו מן השיר. (100%)
- יחסה של הבת המתבגרת לאימה שונה לחלוטין מיחסה של האם אליה: היא אנוכית, מרדנית ותובענית ובאה בדרישות בלתי פוסקות לאימה. ברגעי משבר היא מצפה לתשומת לב מְרִבֵּית ולתמיכה בלתי מסויגת, אבל במרוצת חייה היא עצמה אינה מפגינה כלפי אימה את החום והאהבה שהיא מקבלת ממנה.
- משפטים המעידים על תובענות ואנוכיות:**
- "לא תמהת, לא רגזת, עת באתי אליך / מדי יום ביומו ואמרתי "תני!"
- "את הכל הבאת לי במו ידִיך / רק מפני שאני – אני"
- משפטים המעידים על כפיות טובה והתעלמות:**
- "כן. אבוא רצוצה ולא אשאל לשלומך."
- "לא אבכה בחיך, לא אלחש: 'אמי!'"
- ג. על הנבחן להשיב באיזו מן הטענות הנתונות הוא תומך, ולנמק את דבריו על פי השיר. (100%)
- שתי השורות הנתונות דומות, ואינן מעידות על מתחים או על קשיים בין האם לבתה. להפך: שורות אלה מעידות דווקא על קשר בלתי אמצעי בין שתי הנשים. הן אינן זקוקות לדיבורים כדי להגיע לידי הבנה הדדית, בייחוד הבנה וקבלה מצד האם שמבינה הכול בלי מילים.
- או:**
- יש בשורות אלה חזרה על רעיון, חזרה שהיא ביקורת של הבת כלפי עצמה על הדרך שבה היא מתייחסת אל אימה הטובה והסלחנית או יש בחזרה זו ביקורת כלפי האם על שלא התערבה כשהיה צריך להתערב, כפי שהבת מצפה, על שלא הייתה פעילה דייה ולא עזרה לה כשציפתה ממנה לעזרה.